

ЖИТТЄЗДАТНІСТЬ ПРИНЦИПІВ-ПРИПУЩЕНЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

¹Гончаренко Олена Олексіївна к. е. н., доцент,

²Лук'янець Олена Вікторівна к. е. н., доцент

Україна, Черкаси, ДВНЗ «Університет банківської справи»,
Черкаський навчально-науковий інститут

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/01072018/5931

ARTICLE INFO

Received: 07 May 2018

Accepted: 25 June 2018

Published: 01 July 2018

KEYWORDS

accounting principles, principles-
assumptions, principles-
requirements, non-bank financial
and credit institutions.

ABSTRACT

The article reveals scientific approaches to the accounting principles system structure, which defines the leading role of the assumptions. The composition of the principles-assumptions of the accounting activities of non-bank financial and credit institutions (autonomy and going concern) is outlined and, the assessment of the principles viability according to the criteria of relevance, objectivity and feasibility is given. It is determined that these principles fully meet the criteria of objectivity and feasibility, and under the criterion of relevance, the principle of going concern is somewhat dubious, and the principle of autonomy is meaningless for non-bank financial institutions and needs to be replaced by the principle of a relevant reporting entity. This situation confirms the overall compliance of these principles with the criteria for viability, but requires the consideration of the conventions and information risks associated with the special aspects of the activities of non-bank financial and credit institutions.

Citation: Goncharenko O., Lukianets O. (2018) Zhyttyezdatnist Pryntsypiv-Prypshchen Bukhhalterskoho Obliku Diyalnosti Nebankivskykh Finansovo-Kredytnykh Ustanov. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 6(18), Vol. 1. doi: 10.31435/rsglobal_ijite/01072018/5931

Copyright: © 2018 **Goncharenko O., Lukianets O.** This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Бухгалтерський облік, як система, базується на певних фундаментальних положеннях, які, історично розвиваючись і трансформуючись, створили єдиний комплекс принципів бухгалтерського обліку, склад і трактування яких визначається під впливом різних обставин, проте їх існування завжди повинно бути підпорядковане виконанню завдань і досягненню мети бухгалтерського обліку, а існуюча сукупність принципів повинна формувати взаємопов'язану і внутрішньо несуперечливу систему, яка характеризується тим, що окремі принципи здійснюють один на одного певний вплив і не можуть розглядатись ізольовано. Ця взаємозалежність та доповнюваність окремих принципів бухгалтерського обліку визначені як «принцип «Ейфелевої вежі», який ілюструє як окремі «опори» (принципи) підтримують «будівлю» річної звітності, і завершеність і несуча здатність системи («Ейфелевої вежі») досягається тільки тоді, коли окремі принципи здатні підтримувати усю систему і не відкидається жодна суттєва «опора» [1, с. 51].

Розглядаючи бухгалтерський облік як систему і підтримуючи погляди Йорга Бетге (Jörg Baetge) щодо її конструктивності (принцип «Ейфелевої вежі»), вважаємо, що стійкість системи повинна забезпечуватись не тільки «опорами», але й «фундаментом». Враховуючи «штучність» створення науки бухгалтерського обліку, таким «фундаментом» виступають узгоджені припущення, які приймаються науковцями як вихідні положення методології бухгалтерського обліку, тобто принципи-припущення. А принципи, що передбачають обмежувальні механізми реалізації принципів-припущень задля

виконання завдань та досягнення мети бухгалтерського обліку і є «опорами Ейфелевої вежі», тобто принципами-вимогами.

Фундаментальність принципів-припушень не є ознакою їх перманентності. Загальне визнання принципів бухгалтерського обліку, на думку Р.Н. Ентоні (Robert N. Anthony) та Дж. С. Ріса (James S. Reese), залежить від того, наскільки точно вони відповідають трьом критеріям: доречності (інформація має сенс і принесе користь тим, кому необхідно щось знати про певну організацію), об'єктивності (надійність, перевірюваність, відповідність дійсності) і здійсненності (може бути виконаний без надмірних труднощів чи витрат) [2, с. 19]. Сукупність критеріїв визнання принципів може бути характеристикою життєздатності останніх для бухгалтерського обліку діяльності небанківських фінансово-кредитних установ¹.

Метою статті є окреслення складу принципів-припушень бухгалтерського обліку небанківських фінансово-кредитних установ та оцінка їх життєздатності за критеріями доречності, об'єктивності та здійсненності.

Результати досліджень. У науковій літературі автори виділяють значну кількість принципів бухгалтерського обліку, найпоширенішими серед яких є: автономність (майнова відокремленість, релевантної звітної одиниці), безперервність, нарахування та відповідності доходів і витрат, обачність (обережність, консерватизм), послідовність (постійність), єдиний грошовий вимірник (номінальної грошової одиниці), історична (фактична) собівартість, превалювання сутності над формою, періодичність, повне висвітлення.

Виходячи з визначеного підходу до розуміння і розмежування принципів бухгалтерського обліку, «фундаментними» або принципами-припушеннями є безперервність та автономність, які характеризуються довготривалою перманентністю щодо складу та інертністю щодо зміни запитів користувачів облікової інформації. Принципи-вимоги характеризуються волатильністю (мінливістю) кількості та складу, і саме щодо них тривають дискусії. Оскільки ці принципи є обмежувальними рамками, що забезпечують формування корисної облікової інформації та звітності, то вчені намагаються «конструювати» оптимально ефективну систему принципів, які в подальшому легітимізуються на державному та світовому рівні.

Легітимізація узгоджених наукових поглядів на принципи бухгалтерського обліку реалізується в Концептуальній основі фінансової звітності [3], Міжнародних стандартах фінансової звітності [4], Директиві 2013/34/ЄС [5], Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6] та змінах до цього закону [7] (табл. 1). Саме ці нормативні акти є актуальними для небанківських фінансово-кредитних установ, оскільки, відповідно до Порядку подання фінансової звітності [8], останні зобов'язані застосовувати Міжнародні стандарти фінансової звітності, дотримуючись при цьому Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що змінюється відповідно до процесу імплементації законодавства Європейського Союзу.

Таблиця 1 Принципи бухгалтерського обліку*)

Принцип	Концептуальна основа фінансової звітності, МСФЗ	Директива 2013/34/ЄС	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	
			до 01.01.2018	з 01.01.2018
Обачність	–	+	+	–
Повне висвітлення	+	–	+	+
Автономність підприємства	–	–	+	+
Послідовність	+	+	+	+
Безперервність (діяльності)	+	+	+	+
Нарахування (та відповідність доходів і витрат)	+	+	+	+
Превалювання сутності над формою	+	+	+	+

1 Небанківські фінансово кредитні установи: кредитні спілки, ломбарди, фінансові компанії, кредитні установи – юридичні особи публічного права, інші кредитні установи.

Історична (фактична) собівартість	+	+	+	-
Єдиний грошовий вимірник	-	-	+	+
Періодичність	+	-	+	-
Відповідність початкового балансу заключному балансу попереднього року	-	+	-	-
Окрема оцінка активів і зобов'язань	+	+	-	-
Заборона зарахування статей активів і зобов'язань, доходів і витрат	+	+	-	-
Порівняльність	+	-	-	-

*) Джерело: складено авторами на основі [3], [4], [5], [6], [7].

Так, транспозиціонуючи положення Директиви 2013/34/ЄС, були внесені зміни до в Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», якими передбачено виключення з переліку принципів бухгалтерського обліку принципу обачності, історичної собівартості та періодичності [7], проте визначена можливість їх застосування в якості «інших принципів» небанківськими фінансово-кредитними установами, як установами, що застосовують МСФЗ.

Доречно зазначити, якщо Директива 2013/34/ЄС та Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» чітко визначають принципи бухгалтерського обліку, то в Концептуальній основі МСФЗ принципом називається тільки безперервність діяльності (going concern), а в МСБО 1 «Подання фінансової звітності» додатково ще принцип нарахування (accrual basis). Усі інші окреслені в табл. 1 принципи ідентифіковані за змістовним наповненням, хоча в Концептуальній основі і МСФЗ вони носять характер вимог і наводяться всуміш з якісними характеристиками фінансової звітності.

Враховуючи зазначене, систему принципів бухгалтерського обліку небанківських фінансово-кредитних установ необхідно розглядати як поєднання двох груп методологічних положень:

- принципи-припущення: автономність, безперервність;
- принципи-вимоги: періодичність, нарахування, превалювання сутності над формою, єдиний грошовий вимірник, повне висвітлення, послідовність обачність, історична собівартість.

Надалі доречним є дослідити кожен принцип-припущення, його вплив на практику бухгалтерського обліку небанківських фінансово-кредитних установ та оцінити життєздатність принципів за критеріями доречності, об'єктивності та здійсненності.

Принцип автономності (самостійності) передбачає відокремлене існування активів і зобов'язань підприємства від активів і зобов'язань його власників та/або інших підприємств. Таке припущення має суто юридичне підґрунтя і пов'язане, перш за все, з правом власності, яке передбачає права володіння, користування та розпоряджання своїм майном [9]. Майнова відокремленість підприємства, як юридичної особи виражається в тому, що воно «має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків та може мати печатки» [10].

Завдяки цьому принципу досягається чітке визначення сфери підзвітності, тобто господарська діяльність пов'язується з конкретним суб'єктом [11, с. 3-13]. Для опису меж підзвітності в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» використовуються терміни «підприємство» та «економічна одиниця», які подібні за сутністю і використанням до понять «суб'єкт господарювання» (entity) та «економічний суб'єкт господарювання» (economic entity), наведених в Директиві 2013/34/ЄС. Змістове наповнення останніх досить вдало і чітко розкрито в Положенні про принципи (концепти) бухгалтерського обліку 1 «Визначення суб'єкта, що звітує» (SAC 1 «Definition of the Reporting Entity»):

- суб'єкт господарювання (entity) – будь-яка юридична, адміністративна (або фідучіарна угода), організаційна структура або інша частина (включаючи фізичну особу), яка має можливість використовувати обмежені ресурси для досягнення цілей;

- економічний суб'єкт господарювання (economic entity) – група суб'єктів господарювання, яка складається з контролюючого суб'єкта господарювання та однієї чи кількох контрольованих суб'єктів, що працюють разом, для досягнення цілей, які відповідають цілям контролюючого суб'єкта [12].

Відповідно, як засвідчує вітчизняна і закордонна практика, сфера підзвітності має ширше значення, ніж підприємство (юридична особа). Наприклад, щодо небанківських фінансово-кредитних установ (як юридичних осіб) передбачена можливість їх об'єднання у небанківські фінансові групи² [13], серед учасників якої, за погодженням з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, обирається відповідальна особа, до обов'язків якої входить встановлення єдиних принципів, методів і процедур ведення бухгалтерського обліку і формування звітності та консолідація облікової інформації про стан та діяльність групи як єдиної економічної одиниці [14]. Окрім того, материнська компанія небанківської фінансової холдингової компанії³ та її дочірні компанії є окремими юридичними особами, але також здійснюють консолідацію облікової інформації [13].

Небанківські фінансово-кредитні установи в процесі своєї діяльності, як окремі юридичні особи, встановлюють і підтримують стійкі зв'язки з зовнішніми контрагентами (як юридичними, так і фізичними суб'єктами господарювання), інформація про яких також може бути корисною для користувачів. Так, ломбарди, задля забезпечення ліквідності, укладають договори з фізичними особами-підприємцями, які на постійній основі здійснюють викуп заставного майна, на яке звернене стягнення (як правило, окрім дорогоцінних металів, які реалізуються в Держскарбницю). Такі договори, як правило, передбачають готівкові авансові платежі, що забезпечують поповнення кредитних ресурсів, а контрагенти, здебільшого, є пов'язаними особами. Окрім того, такі операції є способом оптимізації податкового навантаження на підприємство. Тобто, інтереси чинних та потенційних власників небанківських фінансово-кредитних установ інколи спричинюють розширення меж консолідації облікової інформації.

В діючій редакції Концептуальної основи фінансової звітності використовується поняття «суб'єкта господарювання, що звітує» (reporting entity), проте будь-які пояснення щодо останнього відсутні. І в цьому сенсі доречними є положення SAC 1 «Визначення суб'єкта, що звітує» (SAC 1 «Definition of the Reporting Entity») та Проекту ED/2015/3 Концептуальної основи фінансової звітності (Exposure Draft ED/2015/3 Conceptual Framework for Financial Reporting) щодо виділення «суб'єкта господарювання, що звітує» (reporting entity), який не обов'язково є юридичною особою. Він може містити частину суб'єкта господарювання або два чи більше суб'єктів господарювання». І якщо суб'єкт господарювання, що звітує, не є юридичною особою, то його межі повинні бути встановлені таким чином, щоб звітність (узагальнена облікова інформація): а) забезпечувала релевантною інформацією потреби існуючих та потенційних інвесторів і кредиторів; б) достовірно представляла економічну діяльність суб'єкта господарювання [15].

Враховуючи інформаційні інтереси користувачів облікової інформації (звітності) небанківських фінансово-кредитних установ, можна виділити три рівні майнової самостійності (релевантні звітні одиниці): відокремлені підрозділи (філії, відділення); юридична особа (кредитна спілка, фінансова компанія, юридична особа публічного права, ломбард, інша кредитна установа); група – сукупність небанківських фінансово-кредитних установ та інших суб'єктів господарювання (юридичних та/або фізичних), пов'язаних юридично й економічно.

На рівні відокремлених підрозділів інтереси користувачів облікової інформації, як правило, обмежені доходами, витратами та прибутковістю. Наступний рівень – юридична особа, додає заінтересованість в її платоспроможності. На рівні групи відбувається консолідація облікової інформації суб'єкта господарювання, що звітує, щодо платоспроможності та прибутковості. Склад групи визначається інформаційними запитами окремих користувачів і може бути багатоваріантним.

Щодо відокремленості активів та зобов'язань небанківських фінансово-кредитних установ від активів та зобов'язань їх власників також існують певні невідповідності. Так, власники кредитних спілок (фізичні особи) є одночасно їх клієнтами (позичальниками, вкладниками), тобто заборгованість за кредитними та депозитними операціями власників відображається у звітності кредитної спілки – юридичної особи. Окрім того, Нацкомфінпослуг передбачені вимоги щодо розкриття інформації про активи та зобов'язання кінцевих бенефіціарів небанківських фінансово-кредитних установ у випадку набуття або збільшення ними (прямо або опосередковано) істотної участі (володіння або контроль 10, 25, 50 і 75 відсотків статутного (складеного) капіталу) [16].

Отже, згідно визначених критеріїв життєздатності, принцип автономності характеризується втратою сенсу і корисності облікової інформації (доречності), хоча її об'єктивність (надійність і перевірюваність) та здійсненність зберігаються на високому рівні. Відповідно, для небанківських фінансово-кредитних установ доречним буде заміна принципу автономності на принцип релевантної

² небанківська фінансова група – група юридичних осіб, які мають спільного контролера (крім банку), що складається з двох або більше фінансових установ, у якій небанківська фінансова установа (небанківські фінансові установи) здійснює переважну діяльність.

³ небанківська фінансова холдингова компанія – фінансова холдингова компанія, переважною діяльністю фінансових установ, які є її дочірніми та асоційованими компаніями, є небанківська.

звітної одиниці, який передбачає узагальнення інформації за рівнями майнової самостійності, щодо яких є підстави очікувати існування інтересу користувачів облікової інформації, що буде корисною для прийняття та оцінки рішень.

Принцип безперервності є загальноприйнятим в національних системах обліку і звітності більшості розвинутих країн світу. Причина включення даного принципу до складу основних принципів бухгалтерського обліку полягає в підтримці теорії оцінки прибутку і використання історичної вартості (собівартості) на противагу ліквідаційній вартості [17, с. 101].

В Концептуальній основі фінансової звітності зазначено, що фінансові звіти, як правило, складаються на основі припущення, що суб'єкт господарювання є безперервно діючим і залишатиметься діючим в осяжному майбутньому; не має ні наміру, ні потреби ліквідуватися або суттєво звужувати масштаби своєї діяльності [3]. За правилами GAAP серед базових концепцій безперервності функціонування є основоположною і передбачає, що підприємство буде займатись своєю статутною діяльністю протягом певного періоду в майбутньому, а фінансова звітність складається тоді, коли не передбачається ліквідація підприємства або значне скорочення діяльності масштабів його діяльності. Згідно чинного вітчизняного законодавства цей принцип передбачає, що оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється, виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати й надалі [7]. Міжнародний стандарт аудиту 570 «Безперервність діяльності» зазначає, що згідно з припущенням про безперервність діяльності суб'єкт господарювання розглядається як такий, що продовжуватиме здійснювати господарську діяльність в осяжному майбутньому, а фінансова звітність складається на основі припущення про безперервність діяльності, крім випадків, якщо управлінський персонал або планує ліквідувати суб'єкт господарювання чи припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив цьому. Якщо використання припущення про безперервність діяльності є прийнятним, то активи та зобов'язання відображаються в бухгалтерському обліку, виходячи з того, що суб'єкт господарювання зможе реалізувати свої активи та погасити зобов'язання за звичайного перебігу господарської діяльності [18, с. 580].

Таким чином, припускається, що суб'єкт господарювання створюється для достатньо тривалої його діяльності, в результаті якої одні поточні зобов'язання будуть виконуватись, інші нові – виникати, тим самим зумовлюючи невизначену тривалість життя такого суб'єкта. Інформація про ресурси, зобов'язання, господарську діяльність такого суб'єкта господарювання повинна бути представлена у звітності для того, щоб користувачі цієї звітності могли зробити власні оцінки перспектив даного підприємства.

Слід зазначити, що принципу безперервності властива певна своєрідність, яка проявляється через суперечливість: «якщо підприємство існує вічно, то навіщо переоцінювати його активи; якщо підприємство ліквідується, то активи отримають ту ціну, яку буде реально за них заплачено. Якщо ж фірма продається в цілому, то складати ні ліквідаційний, ні вступний (початковий) баланс не потрібно, від зміни господаря фірма не стала іншою... Змінюючи господаря, підприємство може повністю зберегти систему обліку» [19, с. 34].

Таким чином, зацікавлені користувачі, аналізуючи бухгалтерську інформацію, можуть виходити щонайменше з двох припущень. Перше – при оцінці фінансового стану підприємства допускається можливість його закриття, тоді активи підприємства визначаються як майно для продажу з метою забезпечення виконання зобов'язань підприємства. Відповідно єдиним допустимим щодо активів варіантом оцінки є можлива ціна продажу. Друге – допускається, що в найближчій осяжній перспективі підприємство продовжить нормально працювати, не передбачається його закриття чи значне скорочення обсягів, тоді питання оцінки платоспроможності не будуть мати першочергового значення, а найбільш значимою стає інформація про ефективність діяльності підприємства, коли оцінка платоспроможності підприємства відбувається переважно з позиції прогнозування графіка платежів і оцінки їх своєчасності. Таким чином, активи підприємства за умови довгострокового функціонування розглядаються як витрати, понесені підприємством в момент придбання (створення) активів і які повинні окупитись в перспективі. В такому випадку можна припустити, що підставою порядку формування вартості активів підприємства можуть бути наявність витрат на їх придбання (створення), а також їх рентабельність (прибутковість від використання). Відповідно, визначаючи актив як витрати, що відносяться до майбутніх періодів, можна дійти до обґрунтування його оцінки за сумою фактичних витрат на його придбання (створення). Таким чином, вибір одного з припущень повинен визначати порядок побудови активів і визначення їх вартості (оцінки) [20, с. 23].

Отже, обидва припущення не протирічають суті принципу безперервності діяльності підприємства і не перешкоджають його реалізації, оскільки оцінка можливості закриття підприємства, ризикових аспектів його діяльності і аналіз рівня стабільності суб'єкта господарювання будуть сприяти достовірному уявленню щодо принципів ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. За умови довгострокової діяльності підприємства, понесені витрати на придбання довгострокового активу рівномірно розподіляються на тривалий процес функціонування

підприємства через механізм амортизації саме тому, що підприємство планує продовжувати функціонувати в майбутньому [20, с. 24].

Розглядаючи значимість принципу безперервності, існує наукова думка, що ця значимість полягає «не в самому принципі, а в шести наслідках, що з нього витікають: 1) зміна власника та її вплив на облік (зміна власника підприємства не повинна впливати на облік цього підприємства); 2) підтримка оцінки активів і пасивів (всі активи повинні обліковуватись за собівартістю); 3) капіталізація витрат – невід’ємна властивість бухгалтерського обліку; 4) резервування майбутніх фінансових результатів – необхідна умова роботи будь-якого підприємства в умовах ринкової економіки; 5) фінансові результати відображаються не в момент їх виникнення, а розподіляються за звітними періодами; 6) звітність представляється за звітними періодами» [21, с. 56-59].

Слід зазначити, що безперервність діяльності суб’єкта господарювання може бути сумнівною за певних фінансових, операційних та інших подій або умов [18, с. 587-588] (рис. 1), значущість яких може пом’якшуватися іншими чинниками (наслідки неспроможності суб’єкта господарювання нормально погашати борги можуть компенсуватися планами управлінського персоналу забезпечити достатні грошові потоки альтернативними засобами, такими як вибуття активів, реструктуризація погашення позик або отримання додаткового капіталу [18, с. 588]).

Принцип безперервності у повній мірі поширюється на діяльність небанківських фінансово-кредитних установ. Так, для отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг небанківським фінансово-кредитним установам необхідно виконати ряд кадрових, організаційних, технологічних, спеціальних, додаткових ліцензійних умов [22], що потребує від ліцензіата значних початкових витрат (інвестицій). Тому можна стверджувати, що власники такого бізнесу, інвестуючи достатньо великі фінансові ресурси, мають на меті отримання від цієї діяльності прибутку на протязі тривалого періоду часу, що свідчить про відсутність наміру ліквідації, а отже й дотримання принципу безперервності діяльності підприємства.

Таким чином, принцип безперервності діяльності підприємства в цілому відповідає вище вказаним критеріям життєздатності, але при цьому існує певна сумнівність. Так, здійсненність даного принципу не потребує надмірних труднощів чи витрат та не передбачає будь-яких маніпуляцій зі статтями звітності. Але, для небанківських фінансово-кредитних установ, на виконання вимог регулятора ринку небанківських фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) та відповідно до основних напрямів пруденційного нагляду, обов’язковим є додержання нормативів капіталу, платоспроможності, якості активів, ризиковості операцій, прибутковості та ліквідності, а також дотримання критеріїв якості системи управління та правил надання фінансових послуг. Оскільки недотримання таких вимог загрожує небанківським фінансово-кредитним установам позбавленням ліцензії на провадження діяльності, то певні маніпуляції з показниками звітності все ж таки можуть здійснюватися.

Об’єктивність принципу безперервності є очевидною, оскільки не припускає суб’єктивних оцінок через оцінку активів і зобов’язань підприємства за історичною собівартістю. Доречність принципу є дещо сумнівною. Не можна стверджувати, що за будь-яких умов даний критерій характеризує корисність інформації, оскільки навіть за позитивних показників динаміки діяльності установи та її стійкого фінансового стану може існувати намір відносно ліквідації чи суттєвого скорочення діяльності.

Висновки. Конструкційна будова системи принципів бухгалтерського обліку, ідентифікація їх внутрішніх детермінаційних зв’язків визначила провідну роль принципів-припущень, які виступають «фундаментом» конструкції і представлені принципами автономності та безперервності. Враховуючи особливості діяльності небанківських фінансово-кредитних установ, оцінка принципів-припущень бухгалтерського обліку за визначеними критеріями на їх життєздатність, дала можливість з’ясувати, що обидва принципи відповідають критеріям об’єктивності та здійсненності. За критерієм доречності принцип безперервності є дещо сумнівним, а принцип автономності взагалі втрачає сенс для небанківських фінансово-кредитних установ та потребує заміни на принцип релевантної звітної одиниці. Відповідно, для бухгалтерського обліку діяльності небанківських фінансово-кредитних установ принципи автономності та безперервності є загалом життєздатними, хоча користувачам облікової інформації необхідно враховувати умовності та інформаційні ризики, пов’язані з ними, що обумовлює подальші дослідження в напрямку ідентифікації когерентних обмежувальних принципів-вимог задля формування ефективної методологічної основи бухгалтерського обліку діяльності небанківських фінансово-кредитних установ.

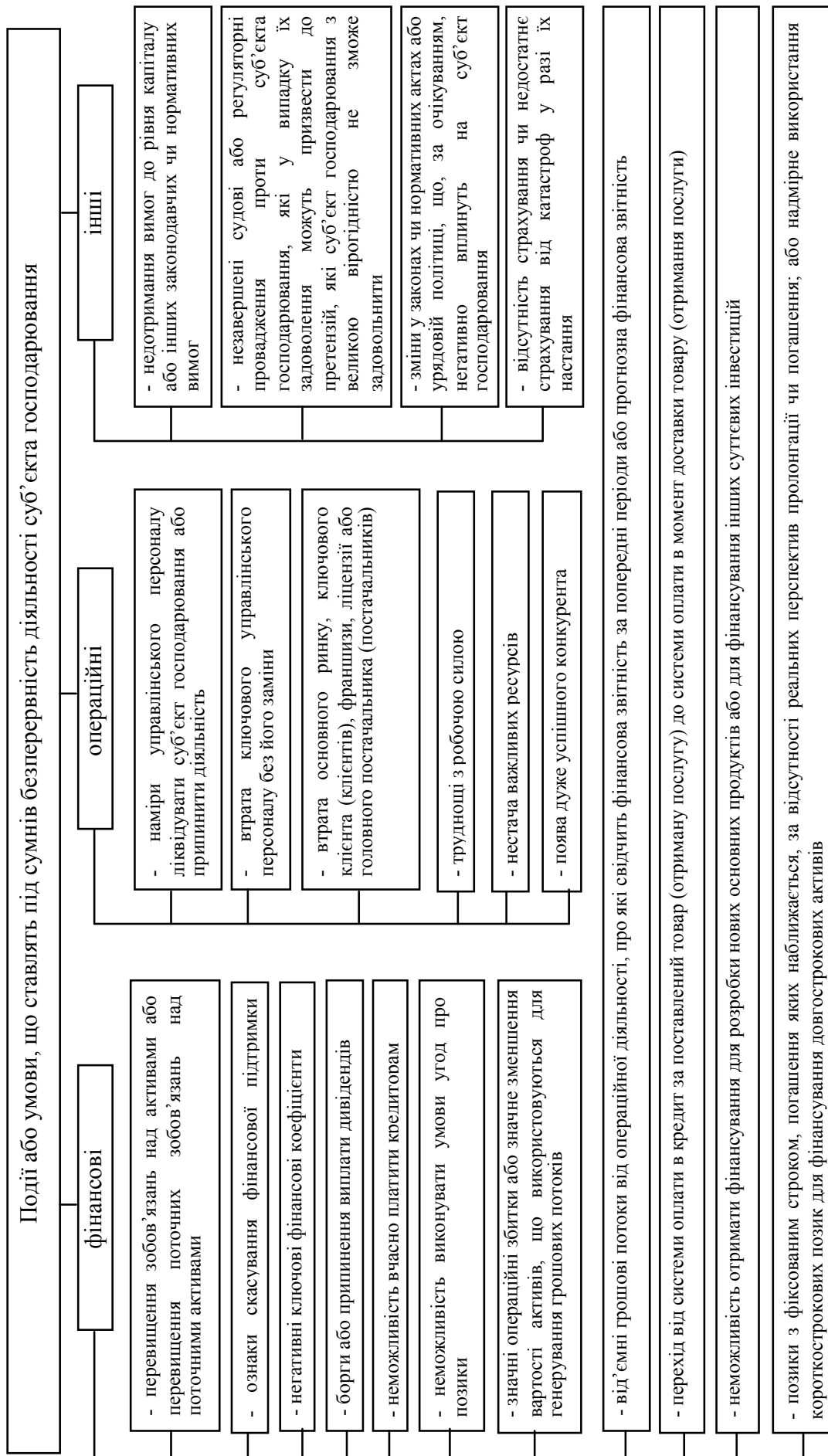

Рис. 1. Події або умови, що ставлять під сумнів безперервність діяльності суб'єкта господарювання*)

*) Джерело: складено на основі [18]

ЛІТЕРАТУРА

1. Бетге, Йорг. Балансоведение: Пер. с нем. / Научный редактор В. Д. Новодворский; вступление А. С. Бакаева; прим. В. А. Верховя. – М.: Изд-во «Бухгалтерский учет», 2000. – 454 с.
2. Энтони Р., Рис Дж. Учет: ситуации и примеры: Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А.М. Петрачкова. – 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 560 с.
3. Conceptual Framework for Financial Reporting. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework/> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
4. International Financial Reporting Standards. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
5. Directive 2013/34/EU Of The European Parliament And Of The Council – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0034> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV, зі змінами і доповн. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 25.05.2018). – Назва з екрана.
7. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 № 2164-VIII. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
8. Порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою Кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
11. Голов, С. Теорія багатоцільового бухгалтерського обліку / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 4. – С. 3-13.
12. SAC 1 «Definition of the Reporting Entity». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.aasb.gov.au/admin/file/content102/c3/SAC1_8-90_2001V.pdf (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
13. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
14. Положення про консолідований нагляд за діяльністю небанківських фінансових груп, переважна діяльність у яких здійснюється особою, яка отримала ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку, затверджене Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26.03.2013 № 431. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0618-13> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
15. Проект ED/2015/3 Концептуальної основи фінансової звітності (Exposure Draft ED/2015/3 Conceptual Framework for Financial Reporting) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://archive.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Conceptual-Framework/Documents/May%202015/ED_CF_MAY%202015.pdf (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
16. Порядок погодження набуття або збільшення істотної участі у фінансовій установі, затверджений Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 04.12.2012 № 2531, зі змінами і доповненнями – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2190-12> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
17. Хендріксен, Е. С., Ван Бреда, М. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Пер. з англ. / За ред. проф. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 576 с.
18. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (2015). Міжнародний стандарт аудиту 570 «Безперервність діяльності» – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.apu.com.ua/attachments/article/1038/Part_1_2015.pdf (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.
19. Соколов, Я. В. Основы теории бухгалтерского учета / Я. В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 496 с.
20. Степанов, К. А. Принцип непрерывности деятельности предприятия в бухгалтерском учете и отчетности: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.12 – Бухгалтерский учет, статистика. – Казань, 2008. – 187 с.
21. Соколов, Я. В., Бычкова, С. М. Принцип постоянно действующего предприятия // Бухгалтерский учет. – 2001. – №4. – С. 56-59.
22. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг, затверджені постановою КМУ від 07.12.2016 р. № 913. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF> (дата звернення: 10.06.2018). – Назва з екрана.